

Quickscan natuurwaardenonderzoek Flora- & Faunawet en  
pré-toets natuurbeschermingswet  
Parallelweg-Constantijnstraat Nijverdal

## Colofon

Quickscan natuurwaardenonderzoek Flora- & Faunawet en pré-toets natuurbeschermingswet  
Parallelweg-Constantijnstraat Nijverdal

Uitgevoerd door:  
Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: BIZ.NU  
Contactpersoon: dhr. W. Bekke

Projectnummer en versie: 397, versie 1.0		Status: definitief
Projectleider: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise	Rapportdatum: 17 maart 2014
Ligging projectgebied: Parallelweg-Constantijnstraat Nijverdal	Amersfoortcoördinaten: X228.322 Y486.753	

Correspondentieadres:  
Postbus 206  
7480 AE Haaksbergen  
[info@natuurbankoverijssel.nl](mailto:info@natuurbankoverijssel.nl)



@natuurbankOverijssel

## Samenvatting

Er zijn concrete plannen om enkele woningen en een kantoorpand in het centrum van Nijverdal te slopen en 18 grondgebonden woningen ter plekke nieuw te bouwen. Om te onderzoeken of de voorgenomen activiteit in overeenstemming is met de Flora- en Faunawet heeft Natuurbank Overijssel opdracht gekregen om te onderzoeken welke natuurwaarden in het onderzoeksgebied aanwezig zijn en welke functie het onderzoeksgebied heeft voor beschermde planten en dieren. Tevens wordt onderzocht of de voorgenomen activiteit het duurzaam voortbestaan van beschermd natuurgebied en -leefgebied van soorten in de omgeving negatief beïnvloed.

Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren, evenals nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten, die door de uitvoering van de voorgenomen activiteiten vernield of verstoord worden. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde leefgebieden van dieren in de directe omgeving van het plangebied. Tevens is onderzocht of voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde natuurgebieden zoals Natura 2000-gebied en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Gelet op de voorgenomen activiteit zal dat de 'Gedragscode voor de bouw- en ontwikkelingssector' zijn. Deze is opgesteld door 'Bouwend Nederland' en de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen NEPROM (zie: [www.NEPROM.NL](http://www.NEPROM.NL)). Deze gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaar rond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Het onderzoeksgebied behoort tot het functionele leefgebied van vogels en beschermde soorten zoogdieren en mogelijk amfibieën.

In het gebied nestelen ieder voorjaar verschillende vogelsoorten waarvan uitsluitend de bezette nesten beschermd zijn en mogelijk ook de Huismus. Van deze laatste soort is het functionele leefgebied (waaronder de nesten) jaarrond beschermd. De soorten waarvan de bezette nesten beschermd zijn, nestelen meest in de planten, bomen en struiken. De Huismus (indien aanwezig) nestelt onder de dakpannen van de woningen. De woningen lijken geschikt als broedplaats voor Huismussen. Nader onderzoek is noodzakelijk om de functie van het onderzoeksgebied voor de Huismus exact in beeld te krijgen. Voor het wegnemen van vaste rust- en nestplaatsen van de Huismus is een ontheffing ex. art. 75C van de Ff-wet vereist. Nader onderzoek geeft inzicht in de aantallen en verspreiding van de mussen in het gebied.

Er komen in het onderzoeksgebied mogelijk enkele algemene- en weinig kritische soorten zoogdieren en amfibieën voor. Zij benutten het gebied om te foerageren, zonder dat ze een vaste verblijfplaats in het gebied hebben. Deze soorten staan vermeld in tabel 1 van de Ff-wet. Voor het mogen verstoren, verwonden en doden is geen ontheffing ex. art. 75c van de Ff-wet vereist. De soorten komen incidenteel en in lage dichtheden in het gebied voor zodat specifieke maatregelen in het kader van de algemene zorgplicht niet vereist zijn.

De aanwezigheid van één of meerdere verblijfplaatsen van een vleermuis in de te slopen gebouwen kan op basis van het uitgevoerde onderzoek niet uitgesloten worden. Gelet op de bouwstijl, gebruikte materialen en staat van onderhoud, is de aanwezigheid van een verblijfplaats niet uit te sluiten en zelfs aannemelijk. Daarbij kan het gaan om een individuele (zomer)verblijfplaats van een soort als de gewone dwergvleermuis of laatvlieger, maar mogelijk om een kraamverblijf. Vooral het geleverde kantoorpand lijkt bijzonder geschikt vanwege de donkere kleur (opname warmte in muur). Onbekend is of de spouw van dit gebouw geheel na geïsoleerd is. Indien dit wel het geval is, is het gebouw zeer waarschijnlijk niet interessant voor vleermuizen. Om een beeld te krijgen van de functie van de gebouwen als verblijfplaats voor vleermuizen, dient vervolgonderzoek uitgevoerd te worden in de zomermaanden. De mogelijke functie van het onderzoeksgebied als foerageergebied voor vleermuizen wordt door de voorgenomen activiteit niet aangetast.

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit beperkt zich tot het onderzoeksgebied en heeft geen negatief effect op gebieden erbuiten. Het onderzoeksgebied ligt niet in of direct grenzend aan beschermd natuurgebied of de EHS. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op de duurzame instandhouding van natuurgebied of de EHS. Er hoeft geen ontheffing of natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

## **1. Inleiding**

Er zijn concrete plannen om enkele woningen en een kantoorpand in het centrum van Nijverdal te slopen en 18 grondgebonden woningen ter plekke nieuw te bouwen. Om te onderzoeken of de voorgenomen activiteit in overeenstemming is met de Flora- en Faunawet heeft Natuurbank Overijssel opdracht gekregen om te onderzoeken welke natuurwaarden in het onderzoeksgebied aanwezig zijn en welke functie het onderzoeksgebied heeft voor beschermde planten en dieren. Tevens wordt onderzocht of de voorgenomen activiteit het duurzaam voortbestaan van beschermd natuurgebied en -leefgebied van soorten in de omgeving negatief beïnvloed.

Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren, evenals nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten, die door de uitvoering van de voorgenomen activiteiten vernield of verstoord worden. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde leefgebieden van dieren in de directe omgeving van het plangebied. Tevens is onderzocht of voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde natuurgebieden zoals Natura 2000-gebied en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Voorliggend rapport beschrijft het onderzoeksgebied, de onderzoeksopzet, de resultaten van het onderzoek en de wettelijke consequentie.

## 2. Het onderzoeksgebied

### 2.1 Situering

Het onderzoeksgebied is gesitueerd in het centrum van Nijverdal en is deels gelegen aan de Parallelweg en deels aan de Constantijnstraat. Op onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het onderzoeksgebied met de gele cirkel weergegeven.



*Globale situering van het onderzoeksgebied. Deze wordt met de gele cirkel aangeduid.*

### 2.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit grondgebonden woningen en een kantoorpand. De grondgebonden woningen bestaan uit zes 2-onder-één-kap woningen en een vrijstaande woningen. De woningen zijn gebouwd van baksteen en gedekt met gebakken pannen. Twee panden hebben gevelpannen met een overstek. De woningen hebben vermoedelijk een holle spouw. Het kantoorgebouw heeft een plat dak en is gedekt met bitumen. Dit gebouw is aan de buitenzijde zwart geschilderd. Aan de achterzijde van woningen grenzen siertuinen. Deze tuinen zijn erg besloten vanwege de aanwezige bomen en struiken.



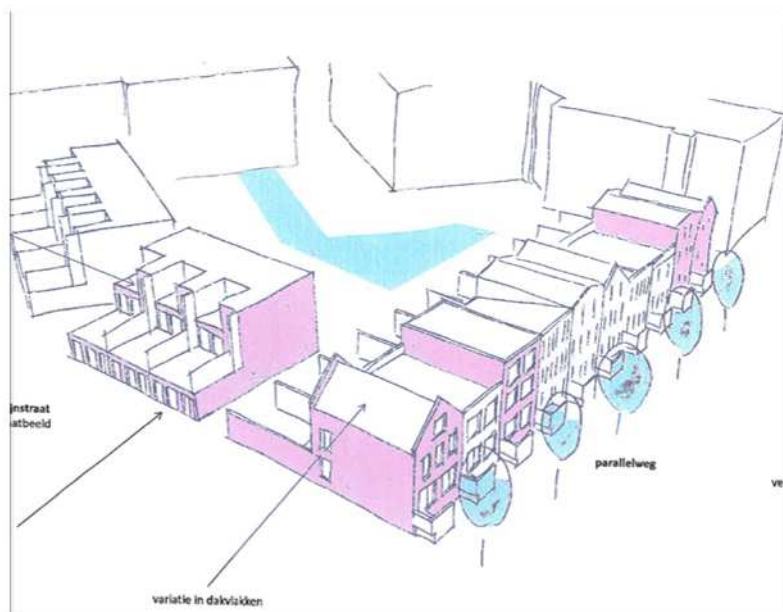
*Detailopname van het onderzoeksgebied; het onderzoeksgebied wordt met de gele lijn aangeduid.*

De holle spouw van het kantoorgebouw is gedeeltelijk geïsoleerd met polystyreenkorrels (met hars). Het is onbekend in hoeverre het volledige spouw van het gebouw volgespoten is. Mogelijk is dit alleen toegepast op sommige muurdelen waar later gaten in gezaagd zijn.

### 3 Voorgenomen activiteiten

#### 3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit bestaat uit het slopen van alle bebouwing in het onderzoeksgebied en het bouwen van 18 grondgebonden woningen. Op de onderstaande verbeelding wordt het wenselijke eindbeeld weergegeven.



#### 3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –nesten

De beoogde (ruimtelijke) ingreep heeft een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Mogelijke tijdelijke invloeden:

- Geluid en trillingen door sloop- en graafwerkzaamheden
- Geluid, trillingen en lichtinvloed door bouwwerkzaamheden

Mogelijke permanente invloeden:

- Mogelijk afname/verdwijnen van beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen en/of jaar rond beschermde nesten;
- Vernielen/verdwijnen van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van beschermde natuurgebieden.

#### 3.3 Vaststellen van de invloedssfeer

Naast een tijdelijk effect in het onderzoeksgebied, kan het voorkomen dat een voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde soorten of bezette vogelnesten in de omgeving van het

onderzoeksgebied. Dit noemen we de invloedssfeer. De omvang van de invloedssfeer wordt bepaald door de aard en omvang van de tijdelijke en/of permanente nieuwe situatie. Het effect van het negatieve effect verschilt per soorten en soortgroep.

*Beoordeling invloedssfeer van de voorgenomen activiteit:*

Er is sprake van het slopen van woningen en een kantoorgebouw en het bouwen van 18 nieuwe grondgebonden woningen. De invloedssfeer van deze activiteit wordt als lokaal beschouwd en beperkt zich tot het onderzoeksgebied. Mogelijk is tijdens de sloop- en bouwfase geluid hoorbaar buiten het onderzoeksgebied. Dit effect is incidenteel en tijdelijk van aard. Dit heeft geen negatief effect op beschermde soorten buiten het onderzoeksgebied.



## 4. Wettelijk kader natuurbescherming

### 4.1 Algemeen

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een soortgericht spoor (Flora- en faunawet) en een gebiedsgericht spoor (Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natuurbeschermingswet 1998). De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en de EHS en Natuurbeschermingswet 1998 op de bescherming van gebieden. Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving geïmplementeerd.

### 4.2 Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt en vastgelegd in de ruimtelijke verordening. Ruimtelijke plannen moeten hieraan worden getoetst. Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben daarom een wettelijke status. In of in de nabijheid van de EHS en Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

### 4.3 Natura 2000

Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben daarom een wettelijke status. In of in de nabijheid van de Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'- principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de natuurlijke waarden van het gebied direct of indirect aantasten.

### 4.4 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'Nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

De Flora- en faunawet regelt (onder andere) de bescherming van kwetsbare en bedreigde inheemse planten en diersoorten. Onder de algemene verbodsbepalingen (Artikelen 8 t/m 18) worden handelingen verboden die kunnen leiden tot het vernielen van beschermde inheemse planten op hun groeiplaats en beschermde inheemse dieren in hun natuurlijke leefomgeving. Zo is het onder meer verboden om beschermde inheemse planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enige wijze van hun groeiplaats te verwijderen. Daarnaast is het verboden om inheemse beschermde diersoorten opzettelijk te verontrusten dan wel hun nesten, holen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

De Ff-wet biedt onder Artikel 75 de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing van de in de Artikelen 8 t/m 18 genoemde verbodsbepalingen. De genoemde vrijstellingen worden alleen verleend in zoverre er geen 'andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Om te bepalen of ontheffing kan worden gekregen moet aan verschillende voorwaarden worden voldaan:

- Er dient inzicht te bestaan in het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het projectgebied;
- Er dient inzicht te bestaan in de mate waarin de voorgenomen activiteiten dusdanig negatieve effecten hebben op soorten dat de 'gunstige staat van instandhouding' in het geding is.

Indien dit het geval zou zijn, dient aangegeven te worden welke mitigerende maatregelen getroffen worden om de negatieve effecten op de 'gunstige staat van instandhouding' te voorkomen. Indien de mogelijke negatieve effecten niet volledig gemitigeerd kunnen worden, dient aangegeven te worden op welke wijze de effecten gecompenseerd zullen worden.

### **Toelichting Flora- en Fanawet, Wijzigingen Artikel 75 ( AMvB)**

Sinds februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur van kracht worden, waarin wijzigingen inzake art.75 zijn opgenomen. De wijzigingen in deze AMvB betekenen een zekere verruiming van ontheffing en vrijstelling: niet in alle gevallen is een ontheffingsaanvraag meer nodig.

Globaal betekent dit het volgende:

Er zijn een drietal soortenlijsten waarvoor verschillende richtlijnen zijn. Deze zijn in toenemende mate van 'zwaarte':

#### *Tabel 1: (soorten als egel, haas, bruine kikker, Zwanenbloem, Dotterbloem)*

Voor activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten van tabel 1. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden. Voor andere activiteiten dient wel een ontheffingsaanvraag te worden aangevraagd (lichte toets).

#### *Tabel 2: (soorten als div. orchideeën, vogels)*

Voor activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten van tabel 2, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde 'gedragscode'. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet zelf door aanvrager worden opgesteld en worden goedgekeurd door het ministerie van LNV. Voor andere activiteiten dient wel een ontheffingsaanvraag te worden aangevraagd (uitzondering bepaalde vogelsoorten: zie 3)

#### *Tabel 3: (echte kritische soorten bijlage IV HR/VR)*

Dit is de zwaarste categorie, waarbij ook voor beheer de vrijstelling beperkt is. Voor andere activiteiten is ontheffing nodig, waarbij een uitgebreide toets dient te worden verricht (behalve het criterium 'geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding' ook 'dwingende redenen van openbaar belang', mogelijkheden van alternatieven e.d.). De procedure is vastgelegd in een stappenplan. Hierin is vermeld in welke gevallen de Ff-wet niet van toepassing is, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd.

Naast een verbod op het doden en verwonden (Art. 9 Ff-wet) en het opzettelijk verontrusten (Art. 10 Ff-wet) van vleermuizen, is het tevens verboden om verblijf- en voortplantingsplaatsen weg te nemen, te verstoren en aan te tasten (Art. 11 Ff-wet). Belangrijke migratie- en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijv. hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder (Min. EL&I 2011).

De verbodsbepaling genoemd in artikel 11 van de ff-wet worden enkel overtreden wanneer de door dit artikel beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De vaste rust- of verblijfplaats kan hierdoor niet meer dezelfde functie aan beschermde dier- of plantensoort bieden als voorheen

In Bijlage 1 worden de tabellen van de AMvB nader verklaard. In de brochure 'Buiten aan het werk' van het ministerie LNV is bovendien een toelichting op deze AMvB te vinden (zie website dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie).

## **Zorgplicht**

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen

*Artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.*

*Artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.*

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is en indien mogelijk, voorkomen wordt.

## 5. Gebiedsbescherming

### 5.1 Algemeen

Ondanks dat de invloedssfeer van de voorgenomen activiteit beperkt blijft tot het onderzoeksgebied, wordt in dit hoofdstuk kort ingegaan op het mogelijke effect van de voorgenomen activiteit op beschermd natuurgebied en de Ecologische Hoofdstructuur.

### 5.2 Natura 2000-gebied en Beschermd Natuurmonument-gebied

De bescherming van Natura 2000-gebied en Beschermd Natuurmonument-gebied wordt geregeld via de Natuurbeschermingswet. Provincies vormen het bevoegd gezag voor de duurzame veiligstelling van deze gebieden in hun provincie. Voor activiteiten die leiden tot aantasting van de duurzame instandhouding van deze gebieden dient een natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

Het onderzoeksgebied ligt niet in of in de directe nabijheid van een Natura 2000-gebied of Beschermd Natuurmonument-gebied (bron: Provincie Overijssel, 2014). Op ca. 2 kilometer ten oosten en 2 kilometer ten westen van het onderzoeksgebied ligt het Natura 2000-gebied 'Wierdense Veld' en het Natura 2000-gebied 'Sallandse Heuvelrug'.

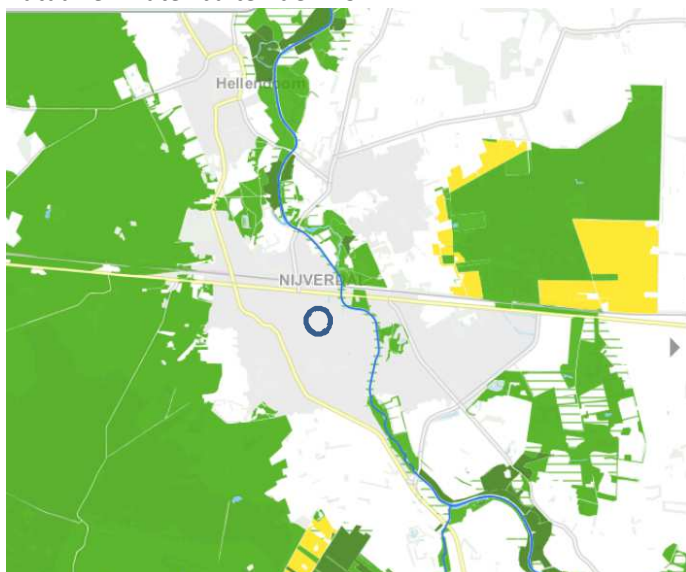
#### Effectbeoordeling

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal. Dat wil zeggen dat er geen negatief effect op natuurgebied buiten het onderzoeksgebied op treedt. Gelet op de invloedssfeer en de ligging op enige afstand van Natura 2000-gebied, wordt gesteld dat de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied niet negatief beïnvloed wordt. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

### 5.3 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Provincies zijn verantwoordelijk voor de veiligstelling en ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur in hun provincies. De beoordeling of de voorgenomen activiteit past in de EHS dient met name uitgevoerd te worden in de afweging van een 'goede ruimtelijke ordening' als onderdeel van de ruimtelijke onderbouwing. De aanwezigheid van beschermde planten en dieren is daarbij niet van belang.

Zoals zichtbaar op onderstaande kaart, ligt het onderzoeksgebied niet in- of in de directe nabijheid van de EHS (bron: Provincie Overijssel, 2014). Ten westen, noorden en oosten liggen gronden welke zijn aangewezen als 'EHS-natuur'. Midden door Nijverdal loopt een strook welke is aangewezen als 'zone ondernemen met natuur en water buiten de EHS'



Ligging van de EHS-gronden (groene arcering) rondom het onderzoeksgebied (cirkel). Bron: Provincie Overijssel 2014.

#### Effectbeoordeling

Het onderzoeksgebied behoort niet tot de EHS en het grenst niet aan gronden die tot de EHS behoren. Vanwege de lokale invloedsfeer en de ligging van het onderzoeksgebied op enige afstand van de EHS, wordt gesteld dat de voorgenomen activiteit geen negatief effect heeft op de kernkwaliteiten en omgevingscondities van de EHS.

#### **5.4 Slotconclusie**

Het onderzoeksgebied ligt niet in de Ecologische Hoofdstructuur en niet in of direct naast beschermd natuurgebied. De invloedsfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal en heeft geen negatief effect op beschermd natuurgebied of de EHS. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing of natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

## 6. Soortenbescherming; het onderzoek

### 6.1 Methode

In het kader van het natuurwaardenonderzoek is het onderzoeksgebied op 28 januari 2014 eenmalig onderzocht op het voorkomen van beschermde planten en dieren en de potentiële aanwezigheid van deze soorten (geschiktheid van het gebied voor de desbetreffende soorten). Er zijn verder geen andere aanvullende onderzoeken uitgevoerd m.b.t. vogels, vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers. De inventarisatie is te voet in het terrein uitgevoerd onder matige weersomstandigheden (half bewolkt, geen neerslag, temperatuur 5 °C en een matig zuidwestenwind).

Bij het bepalen van de mogelijke aantasting van beschermde soorten is gebruik gemaakt van de volgende onderdelen:

- Veldbezoek op 28 januari 2014, uitgevoerd door een ervaren veldbioloog;
- Aanvullend bronnenonderzoek (o.a. waarneming.nl, telmee.nl, internet);

Specifieke relevante literatuurbronnen zijn o.a.

- Digitale Atlas van de zoogdieren (VZZ 2013)
- Digitale atlas van amfibieën en reptielen (RAVON 2013)
- Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora (Stichting FLORON)
- Atlas van de zoogdieren van Overijssel (Douma et al. 2011)

#### Flora en vegetatie

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde planten. De onderzoeksperiode is beperkt geschikt voor floristisch onderzoek. De onderzoeksperiode ligt buiten de bloeitijd van sommige soorten. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan een goede inschatting gemaakt worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

#### Vogels

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van broedvogels, specifiek de mogelijkheid dat er zich nesten, potentiële nestlocaties, beschermde vaste rust en -verblijfplaatsen in het onderzoeksgebied bevinden. De onderzoeksperiode is zeer beperkt geschikt om alle in Nederland voorkomende broedvogels vast te stellen omdat het onderzoek buiten de broedtijd van de meeste soorten is uitgevoerd. Op basis van een beoordeling van de biotoop kan een goede inschatting gemaakt worden van de potentieel aanwezige soorten, evenals een beoordeling van het onderzoeksgebied op de aanwezigheid van soorten waarvan nesten, nestplaatsen en het functionele leefgebied jaar rond beschermd zijn.

#### Zoogdieren

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde zoogdieren. Er is gekeken naar graaf-, vraat-, krabsporen, uitwerpselen, prooiresten, pootafdrukken, haren en holen. De onderzoeksperiode is geschikt voor onderzoek naar grondgebonden zoogdieren, maar ongeschikt voor onderzoek naar de functie van het onderzoeksgebied voor vleermuizen. Potentieel geschikte verblijfplaatsen van zoogdieren (incl. vleermuizen) in gebouwen en/of natuurlijke hollen worden visueel geïnspecteerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een endoscoop met minicamera om holle ruimtes te inspecteren. Op basis van de bouwstijl, gebruikte materialen, staat van onderhoud en de landschappelijke kenmerken van het onderzoeksgebied, kan een goede inschatting gemaakt worden wat de potentiële functie van het onderzoeksgebied voor vleermuizen is en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

### Amfibieën & reptielen

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van amfibieën en reptielen. De onderzoeksperiode is ongeschikt voor onderzoek naar amfibieën en reptielen. In de winterdag bevinden amfibieën en reptielen zich in hun winterverblijfplaatsen. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

### Dagvlinders

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van dagvlinders. De onderzoeksperiode is ongeschikt voor onderzoek naar dagvlinders omdat het onderzoek buiten de vliegtijd van bepaalde soorten is uitgevoerd. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

### Libellen

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van libellen. De onderzoeksperiode is ongeschikt voor onderzoek naar libellen. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

### Kevers en mieren

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van kevers en mieren. De onderzoeksperiode is ongeschikt voor onderzoek naar kevers en mieren. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

### Vissen en kreeftachtigen

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van vissen en kreeftachtigen. De onderzoeksperiode is beperkt geschikt voor onderzoek naar vissen en kreeftachtige. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

## 6.2 Verwachting<sup>1</sup>

Op basis van bronnenonderzoek, landschappelijke karakteristieken, bouwstijl en gebruikte bouwmaterialen, aard, omvang en gebruik van het onderzoeksgebied, dan lijkt het onwaarschijnlijk dat er beschermde soorten worden aangetroffen uit de volgende groepen:

- Libellen;
- Kevers;
- Dagvlinders;
- Vaatplanten;
- Vissen en kreeftachtigen;
- Reptielen;

Het is niet onwaarschijnlijk om soorten uit de volgende soortgroepen aan te treffen:

- Vogels;

---

<sup>1</sup> Op basis van bronnenonderzoek en een landschapsecologische analyse wordt het veldbiologische onderzoek afgestemd op de potentieel aanwezige soorten of soortgroepen.

- Amfibieën (algemene en weinig kritische soorten);
- Vleermuizen (gebouw bewonende soorten);
- Grondgebonden zoogdieren (algemene en weinig kritische soorten);

### 6.3 Resultaten

#### Planten

In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Het onderzoeksgebied bestaat deels uit bebouwing/erfverharding en deels uit siertuinen aan de voor- en achterzijde van de woningen. In deze tuinen komen vooral vaste siertplanten, heesters en stuiken voor. Aan de achterzijde staan inheemse opgaande bomen en struiken.

#### Broedvogels

Het is aannemelijk dat er ieder voortplantingsseizoen vogels nestelen in de tuinen en de woningen in het onderzoeksgebied. Daarbij moet gedacht worden aan soorten als Vink, Houtduif, Merel, Tjiftjaf, en Heggenmus. Mogelijk nestelen er ook Huismussen onder de pannen van de woningen. Onder de pannen van de woningen nestelen zeer waarschijnlijk geen Gierzwaluwen.



*Openingen in het dakvlak. Deze openingen geven vogels zoals de Huismus toegang tot de ruimte tussen het dakbeschoot en de pannen.*

#### Zoogdieren; vleermuizen

Sommige soorten vleermuizen maken nagenoeg uitsluitend gebruik van gebouwen als verblijfplaats, zoals de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en sommige andere (meer zeldzame) soorten. Dergelijke verblijfplaatsen kunnen een verschillende functie hebben voor vleermuizen. Er zijn zomer- en winterverblijfplaatsen, kraamkolonies en paarverblijven. Bekende verblijfplaatsen zijn holle ruimtes achter houten gevelbetimmeringen, windveren, spouwmuur, gaten, kieren en spleten in muren, en achter/onder dakpannen. Er zijn ook soorten die een verblijfplaats in natuurlijke holten in bomen of achter schors hebben. Dergelijke natuurlijke verblijfplaatsen ontbreken echter in het gebied.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen vleermuizen waargenomen en er zijn geen directe aanwijzingen gevonden dat vleermuizen een verblijfplaats in het onderzoeksgebied hebben. Zowel de woningen als het kantoorgebouw lijken geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Als de holle spouw van het kantoorgebouw volledig volgespoten is met isolatiekorrels, dan is het niet aannemelijk te veronderstellen dat er geen belangrijke verblijfplaatsen zoals een kraamkolonie of winterverblijf aanwezig zijn. Vanwege de aanwezige ventilatieopeningen (open stootvoegen) lijkt dit echter niet het geval. De zwarte kleur van het pand, maakt het gebouw bijzonder geschikt als potentiële verblijfplaats omdat deze gebouwen warmer worden in de zon dan witte of niet geschilderde woningen. De metalen dakstrip wordt beschouwd als een potentiële zomerverblijfplaats van een soort als de gewone dwergvleermuis.



De woningen in het gebied zijn vrij oud en hebben op sommige plekken achterstallig onderhoud waardoor vleermuizen toegang kunnen krijgen tot holle ruimtes. Ook hebben twee panden gevelpannen met een overstek. Dit zijn bekende solitaire zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Vier woningen hebben een gevel gericht op het Zuidoosten. De zonbeschenen gevels met holle spouw, vormen een potentiële verblijfplaats van soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Daarbij kan het gaan om een individuele zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats of mogelijk om een kraamkolonie. De aanwezigheid van een verblijfplaats in één van de gebouwen kan op basis van het uitgevoerde onderzoek (visuele inspectie) in januari niet uitgesloten worden. Vanwege de omvang en complexiteit van de bebouwing is er geen methode om met zekerheid iets te kunnen zeggen over de functie van de gebouwen voor vleermuizen.

Het is aannemelijk te veronderstellen dat de weelderig begroeide tuinen aan de achterzijde van de woningen gebruikt worden door vleermuizen om te foerageren. Dergelijke plekken worden doorgaans kortstondig benut om te foerageren door vleermuizen die net een verblijfplaats verlaten hebben of net voor het binnenvliegen van verblijfplaatsen. Daarbij gaat het meestal om gewone dwergvleermuizen en soms ook de laatvlieger.



*Kleine openingen in het buitenblad. Deze openingen geven vleermuizen mogelijk toegang tot de holle spouw.*



*Gevelpannen met overstek. Dit zijn potentiële zomerverblijfplaatsen van dwergvleermuizen.*

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn in het onderzoeksgebied geen grondgebonden zoogdieren waargenomen. De inrichting, beheer en de staat van onderhoud maken het onderzoeksgebied tot een ongeschikte habitat voor de meeste grondgebonden zoogdieren. Mogelijk wordt er een soort als de egel incidenteel in het gebied voor om te foerageren. Het onderzoeksgebied ligt vrij geïsoleerd in de kern Nijverdal en wordt omgeven door verharding en wegen.

#### Amfibieën & reptielen

In het onderzoeksgebied zijn geen amfibieën en reptielen waargenomen. De inrichting van het onderzoeksgebied maakt het gebied tot een ongeschikte habitat voor reptielen en een nagenoeg ongeschikte habitat voor amfibieën. Het onderzoeksgebied ligt vrij geïsoleerd in de kern Nijverdal en wordt omgeven door verharding en wegen. Dit maakt het voor de meeste soorten tot een vrij onmogelijke opgave om de tuinen in het onderzoeksgebied te bereiken. Eventueel aanwezige soorten zijn de meer algemene en minder kritische soorten als de gewone pad en bruine kikker.

#### Dagvlinders

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

#### Libellen

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

#### Kevers en mieren

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

#### Vissen en kreeftachtigen

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten. De sloten in het onderzoeksgebied vormen een ongeschikt habitat voor deze soorten.

### 6.4 Toetsingskader

Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling indien er sprake is van een ruimtelijke ontwikkeling en/of bestendig beheer. Voor verstoren van soorten uit tabel 2 van de Ff-wet geldt ook een vrijstelling, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Wel dient rekening gehouden te worden met jaar rond beschermde nesten en leefgebieden, evenals met bezette vogelnesten. Soorten uit tabel 3 zijn beschermd. Voor het uitvoeren van werkzaamheden die leiden tot verstoring of het doden van soorten is een ontheffing noodzakelijk. Dit is ook noodzakelijk voor het uitvoeren van werkzaamheden die leiden tot verstoring of het doden van soorten, wanneer er niet gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.

Voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Gelet op de voorgenomen activiteit zal dat de 'Gedragscode voor de bouw- en ontwikkelingssector' zijn. Deze is opgesteld door 'Bouwend Nederland' en de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen NEPROM (zie: [www.NEPROM.NL](http://www.NEPROM.NL)). Deze gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaar rond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

## 6.5 Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep

### Flora

De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op beschermde plantensoorten en heeft daarom geen wettelijke consequentie. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan een goede inschatting gemaakt worden van de potentie van het onderzoeksgebied en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

### (Broed)vogels

Er nestelen zeer waarschijnlijk ieder voortplantingsseizoen vogels in het onderzoeksgebied. Vogels kunnen nestelen in vaste planten, bomen, struiken en onder de dakpannen van de woningen. Daarbij gaat het in ieder geval om soorten waarvan uitsluitend de bezette nesten beschermd zijn en mogelijk om soorten waarvan het functionele leefgebied jaarrond beschermd is zoals de Huismus (en mogelijk Gierzwaluw). Het veldonderzoek is in de verkeerde tijd van het jaar uitgevoerd om iets te kunnen zeggen over de functie van het onderzoeksgebied voor Huismussen. Inzicht in de functie van het gebied voor Huismussen is vereist omdat het functionele leefgebied van de Huismus jaarrond beschermd is.

Als er Huismussen in de gebouwen nestelen, dan mogen deze alleen gesloopt worden wanneer er een ontheffing ex. art. 75C van de Ff-wet verkregen is. Zonder vervolgonderzoek kan deze niet aangevraagd worden. Gelet op de aard van de voorgenomen activiteit kan geen ontheffing verkregen worden voor het verstoren van bezette vogelnesten, het verwonden en doden van (jonge) vogels, maar wel voor het verstoren van vogels.

Als het onderzoeksgebied tot het functionele leefgebied van de Huismus behoort, dan dient de voorgenomen activiteit er in te voorzien dat deze functie ook in de nieuwe situatie in behouden blijft.

### Zoogdieren; vleermuizen

Om de voorgenomen ingreep te toetsen op het effect op het leefgebied van vleermuizen, dan moet onderscheid gemaakt worden in de functie die het onderzoeksgebied kan hebben voor vleermuizen. Dit kan als vaste rust-/verblijfplaats of als vast leefgebied.

#### *Functionaliteit als verblijfplaats*

Zoals vaak, wanneer het de sloop van (oude) gebouwen betreft, valt de aanwezigheid van een verblijfplaats van een vleermuis op basis van een visuele inspectie niet uit te sluiten. Alle verblijfplaatsen van vleermuizen zijn volgens de Ff-wet strikt beschermd; ongeacht de functie of de omvang.

Gelet op de bouwstijl, staat van onderhoud en gebruikte materialen, worden de woningen (vrijstaande woning en zuidgevels van de andere woningen) en het kantoorgebouw als potentiële verblijfplaats van vleermuizen beschouwd. Daarbij kan het gaan om solitaire zomerverblijfplaatsen van een soort als de gewone dwergvleermuis achter gevelpannen of daklijsten, maar mogelijk ook om meer belangrijke verblijfplaatsen zoals een kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis of de laatvlieger. Er is vervolgonderzoek nodig om de functie van het onderzoeksgebied voor vleermuizen in beeld te kunnen brengen. Om het vervolgonderzoek uit te voeren conform het vleermuisprotocol, dienen er minimaal vier bezoeken in de periode mei-augustus aan het gebied gebracht te worden.

#### *Functionaliteit als leefgebied; foerageergebied*

Op basis van gebiedskenmerken kan voldoende geconcludeerd worden over de functionaliteit en betekenis van het onderzoeksgebied als foerageergebied. Het is goed mogelijk dat het onderzoeksgebied gebruikt wordt door vleermuizen om te foerageren, maar het gebied heeft een beperkte betekenis als foerageergebied vanwege de beperkte oppervlakte. Door de voorgenomen activiteit verandert de betekenis van het onderzoeksgebied als foerageergebied niet negatief. De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal en heeft daarom geen negatief effect op foerageergebied buiten het

onderzoeksgebied. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie m.b.t. dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen. Nader onderzoek wordt voor dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen niet noodzakelijk geacht.

#### *Functionaliteit als leefgebied; vliegroutes*

Sommige vleermuissoorten benutten lijnvormige landschapselementen als vliegroute van en naar de verblijfplaats. Op basis van gebiedskenmerken kan voldoende geconcludeerd worden over de functionaliteit en betekenis van het onderzoeksgebied als vliegroute. Het onderzoeksgebied vormt geen verbindend element in een lijnvormig landschapselement en vormt daarom geen essentiële schakel in een vliegroute van vleermuizen. De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal en heeft daarom geen negatief effect op eventueel aanwezige vliegroutes van vleermuizen buiten het onderzoeksgebied. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie m.b.t. dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen.

#### Zoogdieren; grondgebonden soorten

In het onderzoeksgebied komen mogelijk incidenteel soorten voor die vermeld worden in tabel 1 van de Ff-wet. Deze soorten hebben geen vaste verblijfplaats in het gebied en zijn mobiel. De soorten worden door de voorgenomen activiteit niet verstoord, verwond of gedood. Specifieke maatregelen in het kader van de algemene zorgplicht worden niet noodzakelijk geacht.

#### Amfibieën en reptielen

Het onderzoeksgebied behoort niet tot het functionele leefgebied van reptielen, maar mogelijk komen incidenteel sommige amfibieënsoorten voor die vermeld staan in tabel 1 van de ff-wet. Deze soorten hebben geen vaste (winter)verblijfplaats in het gebied en komen in lage aantallen in het gebied voor. In het kader van de algemene zorgplicht zijn geen nadere maatregelen vereist. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op beschermde soorten en heeft daarom geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

#### Dagvlinders

Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer is het onderzoeksgebied ongeschikt als leefgebied voor beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

#### Libellen

Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer is het onderzoeksgebied ongeschikt als leefgebied voor beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

#### Kevers en mieren

Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer is het onderzoeksgebied ongeschikt als leefgebied voor beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

#### Vissen en kreeftachtigen

Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer is het onderzoeksgebied ongeschikt als leefgebied voor beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*	aandachtspunt
------------	---------------------	--------------------	---------------

Flora	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen
Zoogdieren; grondgebonden	Geen soorten van tabel 2/3.	Niet van toepassing	Deze soorten zijn mobiel. Geen nadere maatregelen in kader van zorgplicht vereist.
Broedvogels tijdens broedseizoen (1)	Verschillende soorten	<i>Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren</i> <i>Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren.</i>	Gebouwen slopen en beplanting rooien buiten voortplantingsperiode
Broedvogels, beschermde vaste nestplaatsen	Mogelijk Huismus	<i>Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen</i>	Nader onderzoek wenselijk
Vleermuizen; functionaliteit van het leefgebied (foeragegebied + vliegroutes)	Onbekend	Niet van toepassing	Functie wordt niet aangetast
Vleermuizen; vaste verblijfplaatsen	Onbekend; mogelijk gewone dwergvleermuis en laatvlieger	<i>Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren</i> <i>Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen</i>	Functie van gebouwen duidelijk krijgen door uitvoering vervolgonderzoek.
Reptielen	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen
Amfibieën	Geen soorten van tabel 2/3.	Niet van toepassing	Deze soorten zijn mobiel. Geen nadere maatregelen in kader van zorgplicht vereist.
Vissen	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen
Dagvlinders	Geen soorten van tabel 2/3.	Niet van toepassing	geen
Libellen	Geen soorten van tabel 2/3.	Niet van toepassing	geen
Overige ongewervelden	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen

(1) Het broedseizoen verschilt per soort. Indien werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode september-februari is de kans op verstering van vogelnesten minimaal.

\* Toelichting verbodsbepalingen tabel:

*Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd*

*Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten*

*Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren*

*Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren*

*Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen*

*Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren*

*Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan*

*Tabel 1. Aangetroffen of verwachte beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 of 3) die mogelijk geschaad worden.*

## **6.6 Historische gegevens**

Van de onderzoeksgebieden zijn geen historische gegevens bekend.

## **6.7 Volledigheid van het onderzoek**

Het onderzoek is volledig uitgevoerd met geschikte weersomstandigheden. Het volledige onderzoeksgebied is onderzocht.

## 7. Conclusies en advies

Voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Gelet op de voorgenomen activiteit zal dat de 'Gedragscode voor de bouw- en ontwikkelingssector' zijn. Deze is opgesteld door 'Bouwend Nederland' en de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen NEPROM (zie: [www.NEPROM.NL](http://www.NEPROM.NL)). Deze gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaar rond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Het onderzoeksgebied behoort tot het functionele leefgebied van vogels en beschermde soorten zoogdieren en mogelijk amfibieën.

In het gebied nestelen ieder voorjaar verschillende vogelsoorten waarvan uitsluitend de bezette nesten beschermd zijn en mogelijk ook de Huismus. Van deze laatste soort is het functionele leefgebied (waaronder de nesten) jaarrond beschermd. De soorten waarvan de bezette nesten beschermd zijn, nestelen meest in de planten, bomen en struiken. De Huismus (indien aanwezig) nestelt onder de dakpannen van de woningen. De woningen lijken geschikt als broedplaats voor Huismussen. Nader onderzoek is noodzakelijk om de functie van het onderzoeksgebied voor de Huismus exact in beeld te krijgen. Voor het wegnemen van vaste rust- en nestplaatsen van de Huismus is een ontheffing ex. art. 75C van de Ff-wet vereist. Nader onderzoek geeft inzicht in de aantallen en verspreiding van de mussen in het gebied.

Er komen in het onderzoeksgebied mogelijk enkele algemene- en weinig kritische soorten zoogdieren en amfibieën voor. Zij benutten het gebied om te foerageren, zonder dat ze een vaste verblijfplaats in het gebied hebben. Deze soorten staan vermeld in tabel 1 van de Ff-wet. Voor het mogen verstoren, verwonden en doden is geen ontheffing ex. art. 75c van de Ff-wet vereist. De soorten komen incidenteel en in lage dichtheden in het gebied voor zodat specifieke maatregelen in het kader van de algemene zorgplicht niet vereist zijn.

De aanwezigheid van één of meerdere verblijfplaatsen van een vleermuis in de te slopen gebouwen kan op basis van het uitgevoerde onderzoek niet uitgesloten worden. Gelet op de bouwstijl, gebruikte materialen en staat van onderhoud, is de aanwezigheid van een verblijfplaats niet uit te sluiten en zelfs aannemelijk. Daarbij kan het gaan om een individuele (zomer)verblijfplaats van een soort als de gewone dwergvleermuis of laatvlieger, maar mogelijk om een kraamverblijf. Vooral het geverfde kantoorpand lijkt bijzonder geschikt vanwege de donkere kleur (opname warmte in muur). Onbekend is of de spouw van dit gebouw geheel na geïsoleerd is. Indien dit wel het geval is, is het gebouw zeer waarschijnlijk niet interessant voor vleermuizen. Om een beeld te krijgen van de functie van de gebouwen als verblijfplaats voor vleermuizen, dient vervolgonderzoek uitgevoerd te worden in de zomermaanden. De mogelijke functie van het onderzoeksgebied als foerageergebied voor vleermuizen wordt door de voorgenomen activiteit niet aangetast.

De invloedsfeer van de voorgenomen activiteit beperkt zich tot het onderzoeksgebied en heeft geen negatief effect op gebieden erbuiten. Het onderzoeksgebied ligt niet in of direct grenzend aan beschermd natuurgebied of de EHS. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op de duurzame instandhouding van natuurgebied of de EHS. Er hoeft geen ontheffing of natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

Bijlagen:

Bijlage 1. De natuurkalender

Bijlage 2. Toelichting Flora- en faunawet

Bijlage 3. Fotobijlage

Bijlage 4. Voorbeelden voor het creëren van nieuwe verblijfplaatsen voor Huismussen en vleermuizen in de nieuwe woning

**Bijlage 1 Natuurkalender**

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
<b>houtopstanden</b>												
afzetten / hakhoutbeheer												
dunnen												
verwijderen opslag / exoot, nazorg												
heg afzetten												
knotten												
opsnoeien / opkronen												
hoogstam wintersnoei												
hoogstam zomersnoei												
<b>bomen met winterslaapplaats vogels</b>												
vleermuisbomen zomerverblijf												
vleermuisbomen paarplaats												
<b>das</b>												
hazelmuis struweel en hakhoutbeheer												
boomkikker struweel												
<b>Grazige vegetaties</b>												
maaieren vochtig/nat grasland												
maaieren droog schraalgrasland												
<b>Wateren</b>												
poel opschonen												
boomkikker wateren												
geelbuikvuurpad kleinschalig												
geelbuikvuurpad grootschalig												
<b>Gebouwen m.b.t. vleermuizen</b>												
zomerverblijf												
winterverblijf												

- Optimale periode voor werkzaamheden.
- Acceptabele periode voor werkzaamheden.  
De werkzaamheden verrichten onder voorwaarden zoals beschreven in protocol.
- Geen werkzaamheden in deze periode.  
Wanneer er wel gewerkt moet worden is een ontheffing verplicht.



## Bijlage 2: Toelichting AMvB

Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet

In onderstaande tabellen staan alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet. De tabellen zijn aan de ene kant aan de orde bij ontheffingverlening voor Artikel 75 en aan de andere kant bij vrijstellingen in het kader van het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van Artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen (AMvB Artikel 75). Vogelsoorten zijn in deze tabellen niet apart opgenomen. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd (behalve exoten). In de toelichting bij de tabellen staat aangegeven welk regime toepasselijk is voor vogelsoorten.

<p><u>Zoogdieren</u>  aardmuis <i>Microtus agrestis</i>  bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>  dwergmuis <i>Micromys minutus</i>  bunzing <i>Mustela putorius</i>  dwergspitsmuis <i>Sorex minutus</i>  egel <i>Erinaceus europaeus</i>  gewone bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>  haas <i>Lepus europaeus</i>  hermelijn <i>Mustela erminea</i>  huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>  konijn <i>Oryctolagus cuniculus</i>  ondergrondse woelmuis <i>Pitymys subterraneus</i>  ree <i>Capreolus capreolus</i>  rosse woelmuis <i>Clethrionomys glareolus</i>  tweekleurige bosspitsmuis <i>Sorex coronatus</i>  veldmuis <i>Microtus arvalis</i>  vos <i>Vulpes vulpes</i>  wezel <i>Mustela nivalis</i>  woelrat <i>Arvicola terrestris</i></p> <p><u>Reptielen en amfibieën</u>  bruine kikker <i>Rana temporaria</i>  gewone pad <i>Bufo bufo</i>  middelste groene kikker <i>Rana esculenta</i>  kleine watersalamander <i>Triturus vulgaris</i>  meerkikker <i>Rana ridibunda</i></p>	<p><u>Mieren</u>  behaarde rode bosmier <i>Formica rufa</i>  kale rode bosmier <i>Formica polyctena</i>  stronkmier <i>Formica truncorum</i>  zwartrugbosmier <i>Formica pratensis</i></p> <p><u>Slakken</u>  wijngaardslak <i>Helix pomatia</i></p> <p><u>Vaatplanten</u>  aardaker <i>Lathyrus tuberosus</i>  akkerklokje <i>Campanula rapunculooides</i>  brede wespenorchis <i>Epipactis helleborine</i>  breed klokje <i>Campanula latifolia</i>  dotterbloem <i>Caltha palustris</i>  gewone vogelmelk <i>Ornithogalum umbellatum</i>  grasklokje <i>Campanula rotundifolia</i>  grote kaardenbol <i>Dipsacus fullonum</i>  kleine maagdenpalm <i>Vinca minor</i>  knikkende vogelmelk <i>Ornithogalum nutans</i>  koningsvaren <i>Osmunda regalis</i>  slanke sleutelbloem <i>Primula elatior</i>  zwanebloem <i>Butomus umbellatus</i></p>
---	--

Tabel 1 van de Ff-wet (Algemene soorten)

Toelichting tabel 1

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor Artikel 8 t/m 12 van de flora- & faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).

Tabel 2.

Toelichting tabel 2

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor Artikel 8 t/m 12 van de flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

<p><u>Zoogdieren</u>  Danhert <i>Dama dama</i>  Edelhert <i>Cervus elaphus</i>  Eekhoorn <i>Sciurus vulgaris</i>  Grijze zeehond <i>Halichoerus grypus</i>  Grote bosmuis <i>Apodemus flavicollis</i>  Steenmarter <i>Martes foina</i>  Wild zwijn <i>Sus scrofa</i></p> <p><u>Reptielen en amfibieën</u>  Alpenwatersalamander <i>Triturus alpestris</i>  Levendbarende hagedis <i>Lacerta vivipara</i></p> <p><u>Dagvlinders</u>  Moerasparelmoervlinder <i>Euphydryas aurinia</i>  Vals heideblauwtje <i>Lycaeides idas</i></p> <p><u>Vissen</u>  Bermpje <i>Noemacheilus barbatulus</i>  Kleine modderkruiper <i>Cobitis taenia</i>  Meerval <i>Silurus glanis</i>  Rivierdonderpad <i>Cottus gobio</i></p> <p><u>Vaatplanten</u>  Aangebrande orchis <i>Orchis ustulata</i>  Aapjesorchis <i>Orchis simia</i>  Beenbreek <i>Narthecium ossifragum</i>  Bergklokje <i>Campanula rhomboidalis</i>  Bergnachtorchis <i>Platanthera chlorantha</i>  Bijenorchis <i>Ophrys apifera</i>  Blaasvaren <i>Cystopteris fragilis</i>  Blauwe zeedistel <i>Eryngium maritimum</i>  Bleek bosvogeltje <i>Cephalanthera damasonium</i>  Bokkenorchis <i>Himantoglossum hircinum</i>  Brede orchis <i>Dactylorhiza majalis majalis</i>  Bruinrode wespenorchis <i>Epipactis atrorubens</i>  Daslook <i>Allium ursinum</i>  Dennenorchis <i>Goodyera repens</i>  Duitse gentiaan <i>Gentianella germanica</i>  Franjgentiaan <i>Gentianella ciliata</i>  Geelgroene wespenorchis <i>Epipactis muelleri</i>  Gele helmblom <i>Pseudofumaria lutea</i>  Gevlekte orchis <i>Dactylorhiza maculata</i>  Groene nachtorchis <i>Coeloglossum viride</i>  Groensteel <i>Asplenium viride</i>  Grote keverorchis <i>Listera ovata</i>  Grote muggenorchis <i>Gymnadenia conopsea</i>  Gulden sleutelbloem <i>Primula veris</i>  Harlekijn <i>Orchis morio</i>  Herfstschroeforchis <i>Spiranthes spiralis</i>  Hondskruid <i>Anacamptis pyramidalis</i>  Honingorchis <i>Herminium monorchis</i>  Jeneverbes <i>Juniperus communis</i>  Klein glaskruid <i>Parietaria judaica</i>  kleine keverorchis <i>Listera cordata</i>  kleine zonnedauw <i>Drosera intermedia</i>  klokjesgentiaan <i>Gentiana pneumonanthe</i></p>	<p>kluwenklokje <i>Campanula glomerata</i>  koraalwortel <i>Corallorhiza trifida</i>  kruisbladgentiaan <i>Gentiana cruciata</i>  lange ereprijs <i>Veronica longifolia</i>  lange zonnedauw <i>Drosera anglica</i>  mannetjesorchis <i>Orchis mascula</i>  maretak <i>Viscum album</i>  moeraswespenorchis <i>Epipactis palustris</i>  muurbloem <i>Erysimum cheiri</i>  parnassia <i>Parnassia palustris</i>  pijlscheefkelk <i>Arabis hirsuta sagittata</i>  poppenorchis <i>Aceras anthropophorum</i>  prachtklokje <i>Campanula persicifolia</i>  purperorchis <i>Orchis purpurea</i>  rapunzelklokje <i>Campanula rapunculus</i>  rechte driehoeksvaren <i>Gymnocarpium robertianum</i>  rietorchis <i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>  ronde zonnedauw <i>Drosera rotundifolia</i>  rood bosvogeltje <i>Cephalanthera rubra</i>  ruijg klokje <i>Campanula trachelium</i>  schubvaren <i>Ceterach officinarum</i>  slanke gentiaan <i>Gentianella amarella</i>  soldaatje <i>Orchis militaris</i>  spaanse ruiter <i>Cirsium dissectum</i>  steenjanjer <i>Dianthus deltooides</i>  steenbreekvaren <i>Asplenium trichomanes</i>  stengelloze sleutelbloem <i>Primula vulgaris</i>  stengelomvattend havikskruid <i>Hieracium amplexicaule</i>  stijf hardgras <i>Catapodium rigidum</i>  tongvaren <i>Asplenium scolopendrium</i>  valkruid <i>Arnica montana</i>  veenmosorchis <i>Hammarbya paludosa</i>  veldgentiaan <i>Gentianella campestris</i>  veldsalie <i>Salvia pratensis</i>  vleeskleurige orchis <i>Dactylorhiza incarnata</i>  vliegenorchis <i>Ophrys insectifera</i>  vogelnestje <i>Neottia nidus-avis</i>  voorjaarsadonis <i>Adonis vernalis</i>  wantsenorchis <i>Orchis coriophora</i>  waterdrieblad <i>Menyanthes trifoliata</i>  weideklokje <i>Campanula patula</i>  welriekende nachtorchis <i>Platanthera bifolia</i>  wilde gage <i>Myrica gale</i>  wilde herfsttijloos <i>Colchicum autumnale</i>  wilde kievitsbloem <i>Fritillaria meleagris</i>  wilde marjolein <i>Origanum vulgare</i>  wit bosvogeltje <i>Cephalanthera longifolia</i>  witte muggenorchis <i>Pseudorchis albida</i>  zinkviooltje <i>Viola lutea calaminaria</i>  zomerklokje <i>Leucorum aestivum</i>  zwartsteel <i>Asplenium adiantum-nigrum</i></p> <p><u>Kevers</u>  vliegend hert <i>Lucanus cervus</i></p> <p><u>Kreeftachtige</u>  rivierkreeft <i>Astacus astacus</i></p>
---	---

Tabel 2 van de Ff-wet.

### Toelichting tabel 3

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor Artikel 8 t/m 12 van de flora & faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor Artikel 10 van de flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang<sup>2</sup>;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn. uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).

De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.

---

<sup>2</sup>

- onderzoek en onderwijs
- re-populatie en herintroductie
- bescherming van flora en fauna
- veiligheid van het luchtverkeer
- volksgezondheid of openbare veiligheid
- dwingende redenen van openbaar belang
- het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom
- belangrijke overlast veroorzaakt door dieren
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw
- bestendig gebruik
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling

**Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB**

**Bijlage 1 AMvB**

Zoogdieren

das *Meles meles*  
boomarter *Martes martes*  
eikelmuis *Eliomys quercinus*  
gewone zeehond *Phoca vitulina*  
veldspitsmuis *Crocidura leucodon*  
waterspitsmuis *Neomys fodiens*

Reptielen en amfibieën

adder *Vipera berus*  
hazelworm *Anguis fragilis*  
ringslang *Natrix natrix*  
vinpootsalamander *Triturus helveticus*  
vuursalamander *Salamandra salamandra*

Vissen

beekprik *Lampetra planeri*  
bittervoorn *Rhodeus cericeus*  
elrits *Phoxinus phoxinus*  
gestippelde alver *Alburnoides bipunctatus*  
grote modderkruiper *Misgurnus fossilis*  
rivierprik *Lampetra fluviatilis*

Dagvlinders

bruin dikkopje *Erynnis tages*  
dwergblauwtje *Cupido minimus*  
dwergdikkopje *Thymelicus acteon*  
groot geaderd witje *Aporia crataegi*  
grote ijsvogelvlinder *Limenitis populi*  
heideblauwtje *Plebejus argus*  
iepepage *Strymonidia w-album*  
kalkgraslanddikkopje *Spialia sertorius*  
keizersmantel *Argynnis paphia*  
klaverblauwtje *Cyaniris semitargus*  
purperstreepparelmoervlinder *Brenthis ino*  
rode vuurvlinder *Palaeochrysophanus hippothoe*  
rouwmantel *Nymphalis antiopa*  
tweekleurig hooibeestje *Coenonympha arcania*  
veenbesparelmoervlinder *Bolaria aquilonais*  
veenhooibeestje *Coenonympha tullia*  
veldparelmoervlinder *Melitaea cinxia*  
woudparelmoervlinder *Melitaea diamina*  
zilvervlek *Clossiana euphrosyne*

Vaatplanten

groot zee gras *Zostera marina*

**Bijlage IV HR**

Zoogdieren

baardvleermuis *Myotis mystacinus*  
bechstein's vleermuis *Myotis bechsteinii*  
bever *Castor fiber*  
bosvleermuis *Nyctalus leisleri*  
brandt's vleermuis *Myotis brandtii*  
bruinvis *Phocoena phocoena*  
euraziatische lynx *Lynx lynx*  
franjestaat *Myotis nattereri*  
gewone dolfijn *Delphinus delphis*  
gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*  
gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*  
grijze grootoorvleermuis *Plecotus austriacus*  
grote hoefijzerneus *Rhinolophus ferrumequinum*  
hamster *Cricetus cricetus*

hazelmuis *Muscardinus avellanarius*  
ingekorven vleermuis *Myotis emarginatus*  
kleine dwergvleermuis *Pipistrellus pygmaeus*  
kleine hoefijzerneus *Rhinolophus hipposideros*  
laatvlieger *Eptesicus serotinus*  
meervleermuis *Myotis dasycneme*  
mopsvleermuis *Barbastella barbastellus*  
nathusius' dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*  
noordse woelmuis *Microtus oeconomus*  
otter *Lutra lutra*  
rosse vleermuis *Nyctalus noctula*  
tuimelaar *Tursiops truncatus*  
tweekleurige vleermuis *Vespertilio murinus*  
vale vleermuis *Myotis myotis*  
watervleermuis *Myotis daubentonii*  
wilde kat *Felis silvestris*  
witflankdolfijn *Lagenorhynchus acutus*  
witsnuitdolfijn *Lagenorhynchus albirostris*

Reptielen en amfibieën

boomkikker *Hyla arborea*  
geelbuikvuurpad *Bombina variegata*  
gladde slang *Coronella austriacus*  
heikikker *Rana arvalis*  
kamsalamander *Triturus cristatus*  
knoflookpad *Pelobates fuscus*  
muurhagedis *Podarcis muralis*  
poelkikker *Rana lessonae*  
rugstreepad *Bufo calamita*  
vroedmeesterpad *Alytes obstetricans*  
zandhagedis *Lacerta agilis*

Dagvlinders

donker pimperlblauwtje *Maculinea nausithous*  
grote vuurvlinder *Lycaena dispar*  
pimperlblauwtje *Maculinea telegonus*  
tijmblauwtje *Maculinea arion*  
zilverstreephooibeestje *Coenonympha hero*

Libellen

bronslibel *Oxygastra curtisii*  
gaffellibel *Ophiogomphus cecilia*  
gevlekte witsnuitlibel *Leucorrhinia pectoralis*  
groene glazenmaker *Aeshna viridis*  
noordse winterjuffer *Sympetma paedisca*  
oostelijke witsnuitlibel *Leucorrhinia albifrons*  
rivierrombout *Stylurus flavipes*  
sierlijke witsnuitlibel *Leucorrhinia caudalis*

Vissen

houting *Conegonus oxyrrhynchus*  
steur *Acipenser sturio*

Vaatplanten

drijvende waterweegbree *Luronium natans*  
groenknolorchis *Liparis loeselii*  
kruipend moerasscherm *Apium repens*  
zomerschroeforchis *Spiranthes aestivalis*

Kevers

brede geelrandwaterroofkever *Dytiscus latissimus*  
gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus*  
heldenbok *Cerambyx cerdo*  
juchtleerkever *Osmoderma eremita*

Tweekleppigen

bataafse stroommossel *Unio crassus*

Tabel 3 van de Ff-wet : Soorten bijlage IV HR (+ Platte schijfhoren) / bijlage 1 AMvB (zie volgende bladzijde)

**Bijlage 3. Fotobijlage**  
Impressie van het onderzoeksgebied



#### **Bijlage 4.**

Voorbeelden voor het aanbrengen van voorzieningen voor vleermuizen en vogels.

#### **Huisvesting Gewone dwergvleermuis**

Minstens de helft van de in Nederland voorkomende soorten vleermuizen maakt in meer of mindere mate gebruik van door de mens gemaakte gebouwen als verblijfplaats. Dat kunnen gewone huizen zijn maar ook kerken en forten. Door renovaties, isolatie of sloop verdwijnen veel plekken waar vleermuizen kunnen huizen. Verder is in de huidige bouwstijl weinig ruimte voor vleermuizen. Met eenvoudige maatregelen (in bijvoorbeeld nieuwbouw of bij renovatieprojecten) kan huisvesting van vleermuizen gerealiseerd worden.

#### **Toegankelijk maken van de spouwmuur**

Spouwmuren zijn voor vleermuizen als Gewone dwergvleermuis al toegankelijk via een open stootvoeg van circa 1,5 cm, voor Laatvliegers ligt dat bij ongeveer 2 cm. Van belang is dat de open stootvoegen op minimaal een halve meter onder de bovenrand van het gebouw aangebracht worden om warmteverlies en tocht te voorkomen. Daarnaast is van belang dat geen irriterend glaswol wordt toegepast in de spouwmuur. Alternatieve opties zijn het toepassen van plaatvormig isolatiemateriaal (bijvoorbeeld Mupan Ultra, merk Isover), waarbij een luchtspouw van circa vier centimeter overblijft of het weglaten van isolatiemateriaal onder en boven de gecreëerde open stootvoeg(en).

#### **Inbouwvoorzieningen**

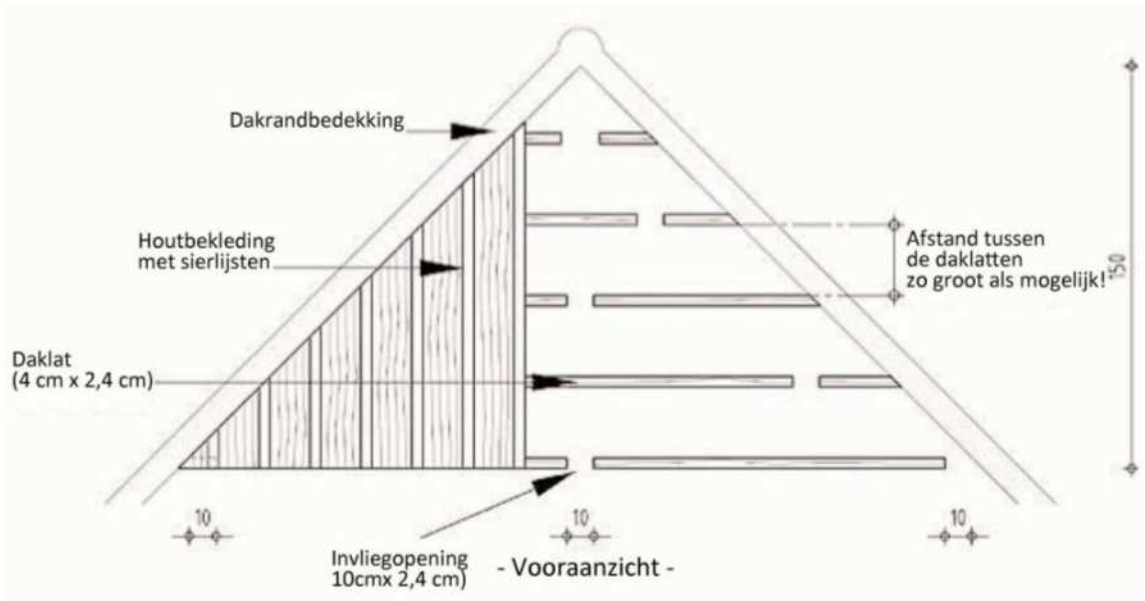
Er zijn speciaal voor vleermuizen ontwikkelde kasten op de markt die in de muur kunnen worden ingemetseld. De inbouwkasten kunnen via een open stootvoeg toegankelijk worden gemaakt. Laatvliegers maken geen gebruik van dergelijke voorzieningen.



*Voorbeeld in te metselen vleermuiskast*

#### **Houten betimmering aan buitenzijde gebouwen**

Ook aan de buitenzijde van gebouwen kunnen voorzieningen voor vleermuizen worden aangebracht. Voorbeelden zijn boeiboorden en gevelbetimmering, waarbij tussen de muur en het boeiboord/gevelbetimmering een smalle ruimte van circa 24 mm wordt gelaten. Deze ruimte kan dan toegankelijk gemaakt worden door de onderzijde open te laten. Van belang is dat onder de opening een obstakelvrije af – aanvliegzone van minimaal twee meter aanwezig is.



Voorbeeld gevelbetimmering

## Huisvesting Huismus

De Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergelijken met 1960 is de populatie gehalveerd. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen. Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om vervangende nestgelegenheid voor Huismus te creëren. Tevens is een beschrijving gegeven voor het stimuleren van de voedselvoorziening van Huismus.

### Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.



Mussendakpan (waveka.nl)

### Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestelplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een

prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

De Vogelvide is de afgelopen jaren met goed resultaat getest in Noordwijk, Amsterdam, Alkmaar en Hardenberg. Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de Vogelbescherming ([www.vogelbescherming.nl](http://www.vogelbescherming.nl)) en Monier ([www.monier.nl](http://www.monier.nl)).



*Vogelvide (vogelbescherming.nl)*

### **Mussenkasten en mussenflats**

Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Wel zijn deze kasten geschikt als tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld als de vervangende nieuwbouw op zich laat wachten. In zo'n geval kunnen bestaande panden in de buurt met zulke kasten worden uitgerust. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Adressen voor nadere informatie:

- [www.waveka.nl](http://www.waveka.nl)
- [www.vivara.nl](http://www.vivara.nl)
- <http://www.haagsevogels.nl/cms/index.php?page=mussenflat-bouwen>



*Mussenkast (vivara.nl)*



**Stimuleren voedselvoorziening Huismus**

Om ervoor te zorgen dat de omgeving een zo goed mogelijke voedselopbrengst voor Huismussen oplevert wordt geadviseerd om een zo soortenrijk mogelijke vegetatie te ontwikkelen. Elke plantensoort heeft een beperkte bloeitijd en trekt dan allerlei insecten. Als er gedurende langere tijd (Huisumus kan jongen hebben tussen begin april en half september) verschillende planten in bloei zijn zullen ook langere tijd allerlei insecten beschikbaar zijn. Daarnaast zijn struiken, heggen en klimop van belang om jaarrond beschutting te bieden.